

Anadili Öğretiminde Konuşma Becerisinin Yeri

Kadir Kaan Büyükkiz
Gaziantep Üniversitesi
kbuyukiz@gmail.com

Sevil Hasırcı
Gaziantep Üniversitesi
sevilhasirci@gmail.com

ÖZET

İnsanlar arasındaki iletişimin sağlanmasındaki en önemli araç; dildir. Dilin bireysel ve toplumsal hayatımızdaki işlevi göz önüne alındığında anadili öğretiminin önemi de ortaya çıkmaktadır. Anadili öğretimi bireyin anlama ve anlatma becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bir süreçtir. Türkçe öğretiminde amaç; bireyin anlama (okuma ve dinleme) ve anlatma (yazma ve konuşma) becerilerini geliştirmektir. Anlatma becerilerinden biri olan konuşma, bireyin duygu ve düşüncelerini sözle anlatmasıdır. Konuşma, bireyin toplumsal hayat içerisinde iletişim kurmasını sağlayan en etkili araçtır. Konuşma yetisi, insanın doğuştan getirdiği bir yetidir. Ancak bu yetinin geliştirilmesi, eğitimle gerçekleşmektedir ve bu konuda en önemli sorumluluk, anadili öğretmenlerine düşmektedir. Konuşma, kişinin doğrudan kendisini sözle yansıttığı bir beceridir. Buna karşın konuşma sırasında yapılan yanlışlıklar, konuşmaya karşı olumsuz tutum ve yerel ağız söyleyişleri kişinin kendisini tam anlamıyla ifade etmesini zorlaştırmaktadır. Bu çalışmada konuşmanın eğitimdeki ve iletişimdeki yerine değinilmiş; konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur. **Anahtar Kelimeler:** Konuşma becerisi, anadili öğretimi, iletişim.

İnsanların birbirleriyle iletişimini sağlayan en önemli araç; dildir. Dil, “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşmadır.” (TDK, 2005:526). “İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık, milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese, seslerden örülmüş muazzam bir yapı, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir” (Ergin, 1982:14). “Düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü çok gelişmiş bir dizgedir” (Aksan, 2003:55). Dil tanımları incelendiğinde dilin, insanın kendini anlatmasına ve dünyayı anlamlandırmasına yardımcı olan en temel vasıta olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Dil, insanlığın doğuştan itibaren toplumsallaşması sürecinde kullandığı temel araçtır. Bireylerin birbirleriyle iletişim kurmaları, anlaşmaları yalnızca dil ile sınırlı olmamasına karşın; bu amaçları gerçekleştirmeye yönelik olarak günlük yaşamda en çok kullanılan araç dildir. Bireylerin bilgi deneyim ve duygularını birbirleriyle paylaşmalarını ve bu yolla kendi sınırlarını aşmalarını sağlamakla dil, insanın birey oluşunda ve toplumsallaşmasında önemli bir rol oynamaktadır (Keçik ve Subaşı Uzun, 2004:4).

Dil edinimini, ilk olarak ailede başlayan ve bireyin içinde bulunduğu çevreyle etkileşime girmesiyle gelişen bir süreçtir. Bu süreç, birey eğitime başladıktan sonra bir program doğrultusunda ve sistemli olarak devam eder. Anadili öğretimi, okullarda belirlenmiş kazanımlara ve programlara bağlı olarak yapılır. “Okullarda ana dili eğitimi, ilk okuma ve yazma öğretimiyle başlar. Okuma ve yazmayı, psiko-motor bir davranıştan beceriye dönüştüren çocuk ilerle-

Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları,
1 (1), 57-63

Research in Reading & Writing Instruction,
1 (1), 57-63

yen zamanlarda dilin diğer becerileriyle de karşılaşır” (Sallabaş, 2011:3). Dil eğitimindeki asıl amaç; kendini sözlü ve yazılı olarak ifade edebilen; okuduklarını, dinlediklerini tam ve eksiksiz olarak anlayabilen bireyler yetiştirmektir. Türkçe öğretiminde amaç bireyin anlama (okuma ve dinleme) ve anlatma (yazma ve konuşma) becerilerini geliştirmektir. Anlatma becerilerinden biri olan konuşma bireyin duygu ve düşüncelerini sözle anlatmasıdır. Konuşma, bireyin toplumsal hayat içerisinde iletişim kurmasını sağlayan en etkili araçtır.

Sağlıklı olan her birey, konuşma yetisiyle doğar. Ama bireyin doğru ve düzgün konuşması, ailesi, çevresi ve aldığı eğitimle doğrudan ilişkilidir. “Türkçe öğretiminin temel amacı, insanların meramlarını eksiksiz, başkalarının yanlış anlamayacağı kadar açık ve doğru anlatmasını sağlamaktır”(Özby, 1997: 15) ve “dinleme, okuma, konuşma, yazma becerileri içinde bir dili biliyor olmanın önemli göstergelerinden biri, konuşmadır” (Doğan, 2009: 185).

“Duygu, düşünce ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığıyla aktarılması” (Demirel, 2003: 88) olan konuşma, “bir konunun zihinde tasarlandıktan sonra karşımızdakilere sözle iletilmesidir” (Sever, 2004: 22). “Konuşma, insanın kendisini, sağladığı birikimlerden de yararlanarak kusursuz bir söz diliyle dinleyicilere yanıtması” (Ağca, 1999: 71) ve “duygu ve düşüncelerimizi, görüp yaşadıklarımızı karşımızdakilere sözle iletme işidir”(Özdemir, 2008:12). Ergenç (1999: 43) ise konuşmayı, “konuşucunun amacı ve sezdirmeleleriyle dinleyicinin çıkarımlarının toplamıdır” olarak belirtmektedir. Sonuç olarak “konuşma, insanlar arasında iletişimi sağlayan en yaygın ve en önemli araçtır” (Özby, 2005a: 116)

“Konuşma becerisi, kişinin kendisini doğrudan ifade ettiği; duygu ve dileklerini başka kimselere doğrudan anlattığı; kendi başına kullanabileceği değil, başkalarıyla paylaşabileceği bir beceridir” (Yalçın, 2002: 97). “Eğitim kurumlarındaki konuşma derslerinin genel amacı ise öğrencilere duygu, düşünce, gözlem, hayal ve isteklerini dil kurallarına uygun ve etkili biçimde anlatma becerisi kazandırmaktır” (Özby, 2005a: 121). Kavcar, Oğuzkan ve Sever (2005: 58)’e göre konuşma becerisinin yeterli düzeyde olmasının, öğrencilerin genellikle her derste başarılı olmasıyla ve kişiliğinin gelişimiyle yakın bir ilgisi vardır. İnsan hayatında bu derece önemli bir yere sahip olan konuşma becerisi, okullarda bir program çerçevesinde bireylere kazandırılmaya çalışılır.

Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelere uygun olarak 1981 (MEB, 2002) ve 2005 (MEB, 2006) ilköğretim Türkçe programlarında sözlü anlatımla ilgili öğrencilerin;

1. Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmeleri,
2. Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmaları,
3. Anlama, sıralama, ilişki kurma, sınıflama, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmeleri,
4. Görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını,

incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığını kazanmaları gerektiği belirtilmiştir.

İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı’na (MEB, 2006: 6) göre konuşma becerisi, öğrencilerin çevreleriyle iletişim kurmaları, iş birliği yapmaları, ortak karar vermeleri ve karşılaştıkları sorunları çözmeleri açısından önemlidir. İletişim süreci içinde önemli bir yere sahip olan konuşma becerisinin etkin bir biçimde kullanımı ve kendini tam olarak ifade edebilen bireylerin yetişmesi için anadili eğitimcilerine büyük görevler düşmektedir.

Konuşmanın İletişim Sürecindeki Yeri

Dil eğitiminin temel amacı, toplum içinde etkin bir biçimde iletişim kurabilen bireyler yetiştirmektir. İletişim en genel tanımıyla duygu, düşünce, bilgi, haber ve becerilerin paylaşılmasıdır (Sever,1998:55). “İletişim, insanların dış dünyayı algılayarak iç dünyalarında anlamlı iletilere dönüştürdükleri ve bu anlamlı iletileri de dış dünyayla paylaştıkları dinamik bir süreçtir”(Yalçın ve Şengül,2007:750). Konuşma süreci ise şu aşamalardan oluşmaktadır: İletişim sürecinde meydana gelen uyarıcı niteliğindeki bir olay, bireyin duyu organlarını uyarır ve tepkiler meydana gelir. Bu tepkiler beyne gelir burada gerilimler ve duyular meydana gelir. Bunlar, sözcüklere dönüşür. Bu olay sonucunda konuşmacı birey, bir düşünmeye ya da kavrama ulaşır. Boşluğa söylenen düşünüyü ya da kavram ses ve ışık dalgaları meydana getirir. Bunlar da, dinleyicinin duyu organlarını uyarır, böylece aynı süreç, dinleyici için de gerçekleşmeye başlar (Taşer, 2009: 68). Bu aşamalar, konuşmanın iletişim sürecinde bir döngü olduğunu ortaya koymaktadır.

“Sözlü iletişimdeki başarı düzeyinin etkin dinleme ve konuşmaya bağlı olmasına karşılık az gelişmiş konuşma ve dinleme yeteneklerimiz iletişimi olumsuz yönde etkilemektedir. İletişim söylenen kelimelerin yanı sıra sesin yüksekliği, tonu ve vurgulaması, konuşmanın hızı, nefes alıp verme biçimi, duraklama, yüz ifadesi, göz hareketleri ve duruş biçimi, kişiler arasındaki mesafe, jest ve mimikler, giyim tarzı gibi unsurları da içermektedir. Bütün bunlar konuşmanın fiziksel ve zihinsel unsurlarını kapsayarak konuşmanın karmaşık yapısını oluşturmaktadır”(Özby, 2005b: 178).Bu yapı, aynı zamanda kişinin psikolojik, sosyolojik özellikleriyle de yakından ilgilidir. “Konuşma becerisi, kişinin sosyalleşmesi ile diğer becerilere göre doğrudan ve daha fazla ilgili olması sebebiyle psikoloji, sosyal psikoloji, davranış bilimleri, iletişim bilimleri gibi bilimlerle ve kişinin bu alana giren davranışlarıyla da bağımlı bir gelişme gösterir” (Yalçın, 2002: 97).Kişinin davranışlarındaki gelişmeyle koşutluk gösteren konuşma becerisinden günlük yaşamımızda ne kadar yararlandığımıza ilişkin araştırmalara baktığımızda; Rankin (1930:179), günlük yaşamda dinlemeye % 42, konuşmaya % 32, okumaya % 15, yazmaya %11’lik bir oran ayrıldığını, Burley-Allen (1995: 2) ise iletişim sürecinde dinlemenin % 40, konuşmanın % 35, okumanın % 16, yazmanın % 9’luk payı olduğunu belirtmiştir.

Ayrıca insanın bir gününün %50 ile % 80'lik bir bölümünü iletişim kurarak geçirdiği, bu zamanın % 45'ini dinleyerek, % 30'unu konuşarak, % 16'sını okuyarak, % 9'unu ise yazarak geçirdiği belirtilmektedir (Nalıncı, 2000: 130). Bu oranlara baktığımızda konuşmanın dinlemeden sonra en sık kullanılan dil becerisi olduğu görülmektedir. Konuşma becerisinin kullanılma oranının fazla olmasına karşın konuşma sürecinde yapılan yanlışlıklar, azımsanmayacak derecededir. Gündüz (2007: 110- 111), konuşma yanlışlarını şöyle sıralamaktadır:

- * Konuşma anındaki uygunsuz davranışlar,
- * Ses tonu bozuklukları, ses tonunu kontrol edememe,
- * Sözcüklerin söylenişinde görülen yanlışlar, bilgi eksikliğinden kaynaklanan yanlışlar,
- * Yerel ağızla konuşmalar,
- * Anlatım yetersizliği,
- * Öğrenilenleri/ konuşulanları eksik ya da yanlış anlama,
- * Sebep- sonuç ilişkisi kuramamaktan doğan yanlışlıklar,
- * Bilgilerin mantıksız düzensizliğinden gelen dağınıklık,
- * Çekingenlik,
- * Heyecanı bastıramama,
- * Beden dilini yerinde ve doğru kullanamama,
- * Kekemelik, pelteklik vb. gibi bedensel/ biyolojik konuşma kusurları,
- * Konuşma sırasında “eee”, “ıı”, “hıı”, “aaa” gibi seslerle sözcüklerin sonunu uzatmak,
- * Sözcükleri tekrarlamak,
- * Kaba ve argo sözler kullanmak,
- * Konuşma kurallarına uymamak,
- * Kendini beğenmek ya da kendini yetersiz görmek
- * Konuşma sırasında karşısındakinin sözünü sürekli kesmek,
- * Konuşmayı gereksiz yere uzatmak ya da yersiz konuşmak,
- * Konuşma sırasında başkalarıyla alay etmek, sert, kırıcı davranmak,
- * Yapmacık davranışlarda bulunmak,
- * Sık sık kendini övmek,
- * Konu ile ilgili bilgi vermek yerine başkalarını çekiştirmek, tehditkâr konuşmak, tartışmak,
- * Eleştiriye ve karşı görüşlere kapalı olmak,
- * Konuşmalarda plan fikrinden yoksun olmak.

Konuşma sırasında yapılan bu yanlışlıklar iletişim sürecini olumsuz etkilemektedir. “Bireysel ve toplumsal yaşamda önemli bir yer tutan konuşma; okul, iş ve toplum yaşamında başarı ya da başarısızlığı belirleyen etmenlerden biridir” (Sever, 2004: 22) ve “insanların duygu, düşünce ve isteklerini karşısındakilere anlatma eylemi olan konuşma, bireyin toplum içinde yaşamının bir sonucudur. Konuşma bütün öğrenme alanları ve çocuğun kendisini ifade edebilmesi açısından önemli bir beceridir”(Akyol, 2006: 20). Bunun için bireyin toplumsal yaşam içerisinde kendisini doğru ifade edebil-

mesi için konuşma becerisinin iletişim süreçlerine ve programlarda belirtilen kazanımlara uygun bir şekilde geliştirilmesi gerekmektedir.

Konuşma Becerisinin Eğitimi

Konuşma becerisinin ilk biçimlendiği yer; aile ve içinde bulunulan çevredir. Çocuğun ailesi ve çevresi, konuşmasını olumlu ya da olumsuz etkilemektedir. Konuşma becerisindeki olumlu gelişmeleri daha da ilerletmek ya da olumsuzlukları olumluya çevirmek, anadili öğretimin sorumluluğudur.

“Konuşma, eğitimin temel aracıdır. Çocuklar, okula gelmeden önce Türkçe konuşmayı iyi kötü öğrenmiş olurlar. Ancak bu konuşma, kendi yaşlarının ve çevrelerinin Türkçesidir. Genellikle yetersizdir, ağız özellikleri taşır” (Kavcar ve diğerleri, 2005: 58). “Konuşma, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin temelinde yer alır. Öğretmen-öğrenci arasındaki bilgi alışverişi, açıklama, anlatma, değerlendirme en çok konuşma aracılığıyla yapılır. Konuşma yetisi doğuştan getirilir fakat doğru ve etkili konuşma, eğitim ile elde edilen bir beceridir. Etkili ve güzel konuşma eğitiminin geliştirilmesi, bireylerin toplum halinde yaşamalarında çok büyük bir öneme sahiptir. Bu sebepten dolayı konuşma becerisinin geliştirilmesinde anadili öğretmenlerine büyük sorumluluk düşmektedir. Konuşma becerisinin geliştirilmesi, tıpkı yazma becerisinde olduğu gibi belli bir takım kuralları ezberlemeye dayalı bir çalışma ile sağlanamaz; bol bol uygulama yapmak gerekir” (Özbay, 2005b: 178). Öğrencilere verilecek konuşma eğitimi, onların rahat, kolay, akıcı konuşabilmelerini sağlayacak nitelikte olmalıdır. Bunun için öğrencilere günlük yaşamdaki gerçek iletişim durumları göz önünde bulundurularak uygulamalar yaptırılmalıdır. Çünkü iletişim sürecinin nitelikli ve verimli bir biçimde gerçekleştirilmesi, öğrenmenin kalıcı olması ve içselleştirilmesiyle doğrudan orantılıdır. Konuşma becerisinde istenilen davranışların alıştırmalarla kalıcı becerilere dönüştürülebilmesi, bireyin ileriki yaşamını da doğrudan etkilemekte ve konuşmaya yönelik olumsuz tutumlar geliştirmesine neden olmaktadır. “Zaman zaman son derece donanımlı, kültürlü, karşılıklı konuşmalarda son derece başarılı insanların bile topluluk önünde konuşurken ciddi anlamda korku yaşadıkları gözlenebilmektedir” (Gürzap, 2010: 140). “Amerika’da yapılan araştırmalar, Amerikan halkının % 75’inin topluluk önünde konuşma korkusu olduğunu ortaya koymaktadır” (Arıkan, 2004:157). Yine üniversite öğrencilerine yönelik yapılan bir araştırmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun topluluk karşısında konuşmak istediği fakat Türkçeye hâkim olunmaması, Türkçenin sonradan öğrenilmesi, yanlış veya eksik bilgi verme korkusu, dinleyicilerin alaycı davranışları, özgüven eksikliği, utangaç mizaç, diksiyon problemleri, anlaşılma endişesi gibi çeşitli sebeplerden dolayı ellerine fırsat geçse bile topluluk karşısında konuşmadıkları veya topluluk karşısında konuşmayı gerektiren görevlerden kaçındıkları belirlenmiştir (Arslan, 2012).

Yalçın (2002:144)’a göre 4-16 yaşları arasında ciddi

ve sağlıklı bir konuşma eğitimi verilmemişse, ileri yaşlarda konuşma eğitiminin başarılı olması güçleşmektedir. Konuşma eğitimi sadece bir öğretim şeklinde değil; oyun, uygulama ve eğitim şeklinde olmalıdır. Konuşma eğitiminden alınacak verim; bu konuda verilecek eğitimin ciddiyeti, öğrenciyeye hitap etmesi ve bir sürece dayanmasıyla doğru orantılıdır.

2005 Türkçe Dersi Öğretim Programında konuşma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin Türkçe estetik zevkine vararak ve zengin sözcüklerinden faydalanarak kendilerini doğru ve rahat ifade edebilmeleri, sosyal hayatta karşılaşacak sorunları konuşarak çözebilmeleri, yorumlayıp değerlendirebilmeleri amaçlanmaktadır. Bu amaçlarla programdaki konuşma etkinlik örneklerinde; birikimlerden, çeşitli görsel ve işitsel materyallerden yararlanma, düşüncelerini mantık akışı ve bütünlük içinde sunma, karşılaştırma yapma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, sınıflandırma, değerlendirme, özetleme gibi anlamayı ve zihinsel becerileri geliştirici çalışmalara yer verilmiştir (MEB, 2006: 6).

Türkçe Öğretim Programı'nda, konuşma becerisine yönelik olarak, "konuşma kurallarını uygulama, sesini ve beden dilini etkili kullanma, hazırlıklı konuşmalar yapma, kendi konuşmasını değerlendirme, kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma" amaçlarına yönelik kazanımlara yer verilmiştir. Bu kazanımlara yönelik şu etkinlik örneklerinde bulunulmuştur:

- * Günün sözü/ haftanın sözü
- * Yerine geçme
- * Diyalog kurma
- * Bizim Usta'nın Mutfağından
- * Canlandırma
- * Arkası Yarın
- * Resimlerle Efsane
- * Duygulu İfadeler
- * Görev Ben, Oynayan Ben
- * Ah Bir Bakan Olsam!
- * Türkülerin Dilinden
- * Bana Bir Masal Anlat
- * Meddah Sınıfıta
- * Tarihi Buluşma
- * Maymun Gözünü Açtı
- * Ben Bir Rehberim
- * Zaman Tüneli
- * Dil Yâresi
- * Röportaj Yapma
- * Münazara
- * Çapraz Sorgu

Programda verilen yukarıdaki etkinliklerin yanı sıra konuşma becerisini geliştirmeye yönelik şu etkinlikler de yapılabilir:

- * İzlenen düzeye uygun bir filmi, olayların sırasına bağlı olarak anlatma
- * Basit bir resim, bir tablo ya da karikatür dizisinden anlam çıkarabilme, resimler arasında bağlantı kurarak bir olayı açıklayabilme,
- * Telefonla konuşabilme,

- * Türkçeden başka derslerle ilgili de olsa belli bir konuyu sınıfta tartışabilme
- * Tekerleme söyleme,
- * Duyguya uygun olay anlatma,
- * Anıyı oyunlaştırma
- * Müziği yorumlama,
- * Dinlediği öyküyü ya da fıkrayı anlatma,
- * Sözlü öykü oluşturma
- * Gazete veya değişik dergilerden okunan bir yazıyı anlatma,
- * Tahmin etme,
- * Beyin fırtınası tekniği aracılığıyla konuşma yapma,
- * Söz korosu (Özbay, 2005b: 179- 183, Kavcar ve diğerleri, 2005: 66, Sever, Kaya ve Aslan, 2006)

Sever'e (1998: 56-57) göre, duygu, düşünce ve izlenimlerin sözle, doğru, anlaşılır ve etkili biçimde anlatılabilmesi için aşağıdaki ilkelerin davranışlara dönüştürülmesi gerekmektedir:

- a. Derin, çabuk, düzenli ve gürültüsüz biçimde soluk alma
- b. Konuşurken burundan soluk alma
- c. Konuşurken göğüs boşluğundan ve diyaframdan soluk alma
- ç. Soluk alırken konuşmama
- d. Sözcükleri doğru ve anlaşılır biçimde söyleme
- e. Açık, anlaşılır ve doğru cümleler kurma
- f. Sözcük ve cümleleri anlamına göre vurgulama
- g. Konuya ve konuşmanın düzeyine uygun bir tonla (ağırbaşlı, neşeli, duygulu, saygılı vs.) konuşma
- ğ. Konuşmanın akışını bozacak dursaksamalar yapmama
- h. Konuşurken konu dışına çıkmama
- ı. Konuşurken dinleyenle/ dinleyenlerle göz iletişimi kurma
- i. Söz, jest, mimik uyumunu sağlayarak konuşma
- j. Tekrarlara yer vermeden konuşma
- k. Yerel ağız ve argo söyleyişlere yer vermeme
- l. Konuşurken gereksiz sesler çıkarmama
- m. Gereksiz ayrıntılara girmeme
- n. İhtisalebilir bir sesle konuşma

Konuşma becerisini geliştirmeye yönelik yapılacak etkinlikler, yukarıdaki davranışların kazandırılmasına ve içselleştirilmesine yönelik olmalıdır. Bunun için öğrencilerin sınıf içi etkileşiminin etkin bir biçimde sürdürülmesi gerekmektedir. Sınıfta öğrencilerin kendilerine gerçekleştirmelerine olanak tanınmalı ve onların davranışları gözlemlenmelidir.

Öğrencilerin sınıfta çoğunlukla başarılı öğrencilere söz verilmesi, topluluk karşısında konuşma etkinliklerinin resmî bayramlardaki birkaç konuşmadan oluşması, sınıfların kalabalık olması, öğrencilere yeterince söz hakkı verilmemesi ve daha çok öğretmenlerin konuşması, öğrencilerin öğretmenlerin tepkisinden çekinmeleri, çeşitli merkezi sınavlara odaklanıldığı için konuşma becerisinin ihmal edilmesi gibi bazı sebeplerden

dolayı, eğitim kurumlarının bu beceriyi yeterince geliştiremediği düşüncesinde oldukları da tespit edilmiştir (Arslan, 2012).

“Bilinmelidir ki konuşma bir sanatsa, konuşma eğitimi vermek de bir sanattır. Öğretmenlik ise konuşmaktan çok, konuşturmak sanattır” (Kavcar ve diğerleri, 2005: 58).

Başarılı bir konuşma, konuşmacının Türkçenin bütün ses özelliklerini kullanmasıyla, konuşmasını jest-mimik, beden diliyle desteklemesiyle ve planlı, anlamlı, tutarlı bir konuşma yapmasıyla gerçekleşir.

Sonuç

“Anadili öğretimin temel sorumluluğu; demokratik kültür bilincine erişmiş, düşünen duyarlı bireyler yetiştirmektir” (Sever, 2008: 444). Bu nedenle Türkçe öğretiminde öğrencilerin kendilerini gerçekleştirebilecekleri bir ortam yaratılmalıdır. Bu ortamda öğrencilerin topluluk karşısında yaşadıkları kaygıların giderilmesine, yerel ağızla yaptıkları konuşmaların düzeltilebilmesine, anlatımdaki yetersizlerinin giderilmesine olanak tanınmalıdır. Ayrıca konuşma becerilerinin geliştirilmesine yönelik birden fazla uyarının yer aldığı etkinlikler yapılmalıdır. Çünkü “derslikte izlenen kısa bir filmin düşündürdükleri ya da gösterilen bir resmin, karikatürün, dinlenen klasik müziğin çağrıştırdıklarını, yazılı ve sözlü biçimde anlatmaya istek duyan öğrenciler için Türkçe dersi severek yapılan etkinlikler dizisine dönüşecektir. Öğrencilerin, sözlü anlatım etkinliklerinin kamera görüntülerini, sınıfça, konuşma ilkeleri açısından değerlendirmeye konu yapmanın derse ilgiyi artıracaktır” (Sever, 2008: 458).

“Konuşma becerisi, ancak konuşmakla kazanılır. Konuşmamak; bir bakıma düşünmemek, sonuç olarak sınıfın etkinliğine karışmamak, öğrenmemek demektir” (Kavcar ve diğerleri, 2005: 59).

Konuşma becerisi, sözcükleri yalnızca seslendirerek karşımızdakine aktarmak değil, aynı zamanda konuşma kuralları, vurgu, tonlama, telaffuz, beden dili, sesi etkili kullanma, konuşmasını değerlendirme vb. unsurları da içine alan bir süreçtir. İnsan hayatı için bu kadar önemli olan konuşma becerisinin kazandırılmasında anadili eğitimcilerine önemli görevler düşmektedir.

Kaynakça

- Ağca, H. (1999). *Sözlü anlatım*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil-ana çizgileriyle dil-bilim*. Ankara: TDK.
- Akyol, H. (2006). *Yeni programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Arıkan, M. (2004). *Nitelikli insan*. İstanbul: Bilge Yayıncılık.
- Arslan, A. (2012). Üniversite öğrencilerinin topluluk karşısında konuşma ile ilgili çeşitli görüşleri (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi örneği). *Turkish Studies*, 7/3, 221-231.
- Burley-Allen, M. (1995). *Listening the forgotten skill*.

2nd ed. New York: John Wileyand Sons Date.

Demirel, Ö. (2003). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Doğan, Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri. *Türk Eğitim Bilimleri*, 7, 185-204.

Ergenç, İ. (1999). Dilbilimin bakış açısıyla beyin. *Popüler Bilim*, Temmuz 1999, 41- 49.

Ergin, M. (1982) *Türk dilbilgisi*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Gündüz, O. (2007). Konuşma eğitimi. A.Kırkkılıç ve H. Akyol (Ed.) içinde, *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* (ss. 93- 147). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Gürzap, C. (2010). *Söz söyleme ve diksiyon*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (2005). *Türkçe öğretimi- Türkçe ve sınıf öğretmenleri için*. Ankara: Engin Yayınevi.

Keçik, İ. ve Subaşı Uzun, L. (2004). *Türkçe sözlü ve yazılı anlatım*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web Ofset.

MEB (2006). *İlköğretim Türkçe dersi 6- 8. sınıflar öğretim programı*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Nalıncı, A. N. (2000). *Avrupa Birliğine tam üyelik yolunda başarının anahtarı: yeniden yapılanma*. Ankara: Ümit Yayınları.

Özbay, M. (1997). Türkçe öğretiminde programın önemi. *Çağdaş Eğitim*, s.232, 34-35.

Özbay, M. (2005a). Sesle ilgili kavramlar ve konuşma eğitimi. *Millî Eğitim*, s. 168, 116-125.

Özbay, M. (2005b). Ana dili eğitiminde konuşma becerisini geliştirme teknikleri. *Journal Of Qafqaz University*, 16 Fall 2005, 177-184.

Özdemir, E. (2008). *Güzel ve etkili konuşma sanatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Rankin, P.T. (1930). Listeningability. Itsimportance, measurement, anddevelopment. *Chicago Schools Journal*. 12, 177- 179.

Sallabaş, M. E. (2011). *Aktif Öğrenme Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi.) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sever, S. (1998). Dil ve iletişim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. C.31, 51-66.

Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sever, S., Kaya, Z., Aslan, C. (2006). *Etkinliklerle Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Sever, S. (2008). *Eğitimde ve Bilimde Türkçe, Cumhuriyetimizin Kuruluş Felsefesinin Öngördüğü Eğitim, Bildiriler* (ss. 435- 471).Malatya: İnönü Üniversitesi Matbaası.

Taşer, S. (2009). *Örneklerle konuşma eğitimi*. İstanbul: Pegasus Yayınları

Yalçın, A. (2002). *Türkçe öğretim yöntemleri- yeni yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yalçın, S. ve Şengül, M. (2007). Dilin iletişim süreci içerisindeki rolü ve işlevleri. *TurkishStudies/ Türkoloji Araştırmaları*. 2/ 2, 749- 769.

The Importance of Speaking Skill in Mother Tongue Education

Kadir Kaan Büyükikiz
Gaziantep University
kbuyukikiz@gmail.com

Sevil Hasırcı
Gaziantep University
sevilhasirci@gmail.com

ABSTRACT

The best communication vehicle among the people is language. When the personal and social function of language are taken into account, the mother tongue education's importance emerges. Mother tongue education is a process aiming to improve the person's comprehension and narration skills. Turkish teaching's objective is to improve the person's comprehension (reading and listening) and narrative (writing and speaking) skills. Speaking which is one of the narrative skills is a verbal skill to explain the person's emotions and opinions. Speaking is the most effective vehicle to communicate in the social life. The ability to speak is an innate human skill. However, the development of this ability takes place by education and the mother tongue teachers have the most important responsibility in this subject. Speaking is a skill that the person's reflecting directly himself/ herself. However, mistakes made during the conversation, negative attitude towards speaking and local utterances make harder to explain completely himself/ herself. In this study, speaking's importance in education and communication is mentioned. Besides suggestions intended to improve the speaking skill have been given.

Keywords: Speaking skill, mother tongue education, communication.

The best communication vehicle among the people is language. Language is the main vehicle which has been used in the process of socialization of human beings from birth. Although it is not limited to only the language of individuals to communicate with each other, the most widely used tool to communicate effectively in everyday life. When the personal and social functions of language are taken into account, the mother tongue education's importance emerges. Mother tongue education is a process aiming to improve the person's comprehension and narration skills. Turkish teaching's objective is to improve the person's comprehension (reading and listening) and narrative (writing and speaking) skills. Speaking which is one of the narrative skills is a verbal skill to explain the person's emotions and opinions. Speaking is the most effective vehicle to communicate in the social life. The ability to speak is an innate human skill. However, the development of this ability takes place by education. The overall objective of speech courses in educational institutions is to gain the narrative skill according to the rules to the students for telling their feelings, thoughts, observations, dreams and desires effectively and the mother tongue teachers have the most important responsibility in this subject.

An adequate level of speaking usually has close affinity to the students' personality development and their success in each lesson (Kavcar, Oğuzkan and Sever, 2005: 58). Speaking skill which has so important place in the human life is tried to gain the individuals within the framework of a program in the schools.

According to the Elementary Turkish Lesson (6,7,8. Classes) Education Program, speaking skill is important in terms of students' communicating with their environment, cooperating, joint deciding and solving their problems which they encounter (MEB (Ministry

Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları,
1 (1), 57-63

Research in Reading & Writing Instruction,
1 (1), 57-63

of Education), 2006: 6).

The importance of the speaking skill in the communication process

Speaking is a skill that the person's reflecting directly himself/ herself. Speaking includes elements such as volume, tone and emphasis, speech rate, breathing form, pause, facial expression, eye movements and posture form, gestures and facial expressions and clothing style. Including the physical and mental aspects of speaking has a complex structure (Özbay, 2005b: 178). But also this structure is closely related with the person's psychological and sociological characteristics.

According to the research, speaking is the most commonly used skill after listening. Although utilization rate of speaking skill is high, mistakes made in the process of speaking are in a substantial degree. However, mistakes made during the conversation, negative attitude towards speaking and local utterances make harder to explain completely himself/ herself.

Speaking mistakes in general are as follows: *improper conduct at the time of speaking, *disorders of voice tone, inability to control the tone of voice, *errors in the pronunciation of words, *errors resulting from the lack of information, *conversations with the local dialect, *lack of expression, * incomplete or incorrect understanding, *avoidance, * the mess from the irregularity of irrational information, * mistakes arising from not establishing cause and result relationship, *very excited, * not to use the body language in the right place, * stuttering, impediment and so on. such as physical /

biological speech defects, * during the conversation, to extend the end of words by sounds like "um", "uh", "huh", "mmm", *to repeat the words, *to use rough and slang words, *to see himself/herself insufficient, *not to comply with rules of speech, etc.

Training of speaking skill

Speaking training given to the students must be able to provide that they are comfortable and fluent while speaking. To do this, students must perform daily life applications thinking real communication situations. Because of implementation of a qualified and efficient of the communication process is directly proportional to the internalization and permanence. If the desired behavior in speaking skill doesn't turn into a permanent ability by exercises, this will affect an individual's future life directly and lead to the development of negative attitudes towards speaking. If serious and healthy speaking training wasn't given to children in early phase of developmental stage, it would make difficult to be successful in speech training later. Speaking training should be not only in the form of a teaching, but also games and applications. In Turkish Education Program, the following goals have been given to develop the speaking skill: application of the rules of the speech, to use of the voice and body language effectively, to do a prepared speaking, to evaluate his/her speaking, to make a habit of expressing himself verbally." For these goals, activities have been given in the program. In addition to the program activities, suggestions intended to improve the speaking skill have been given in this study.